

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

24 april 2019

WETSVOORSTEL

**houdende diverse bepalingen
inzake informatisering van Justitie
en modernisering van het statuut
van rechters in ondernemingszaken**

AMENDEMENT

ingediend in plenaire vergadering

Zie:

Doc 54 3549/ (2018/2019):

- 001: Wetsvoorstel van de heren Goffin en Terwingen
en de dames Van Cauter, Van Vaerenbergh en Becq
en de heer Calomne.
- 002 tot 006: Amendementen.
- 007: Verslag.
- 008: Tekst aangenomen door de commissie.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

24 avril 2019

PROPOSITION DE LOI

**portant dispositions diverses
en matière d'informatisation de la justice
et de modernisation du statut
des juges consulaires**

AMENDEMENT

déposé en séance plénière

Voir:

Doc 54 3549/ (2018/2019):

- 001: Proposition de loi de MM. Goffin et Terwingen
et Mmes Van Cauter, Van Vaerenbergh et Becq
et M. Calomne.
- 002 à 006: Amendements.
- 007: Rapport.
- 008: Texte adopté par la commission.

11377

Nr. 108 VAN MEVROUW VAN VAERENBERGH

Art. 158 (*nieuw*)

Onder een nieuwe titel een artikel 158 invoegen, luidende:

“Art. 158. Artikel 40, eerste lid van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken wordt als volgt vervangen:

“De voorstaande regels zijn voorgeschreven op straf van nietigheid. Deze wordt van ambtswege door den rechter uitgesproken.

Evenwel, dekt elk niet zuiver voorbereidend vonnis of arrest dat op tegenspraak werd gewezen, de nietigheid van het exploit en van de overige akten van rechtspleging die het vonnis of het arrest zijn voorafgegaan.”

VERANTWOORDING

De wet van 25 mei 2018 wijzigde artikel 40 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken. De regels uit deze wet waren aanvankelijk op straf van absolute nietigheid, aangezien de rechter deze van ambtswege kon uitspreken. Men ging over naar een relatieve nietigheid. De Memorie van Toelichting is op dit vlak en over dit specifiek artikel eerder vaag. Tijdens de bespreking vroeg Goedele Uyttersprot (N-VA) dan ook om verduidelijking. De vertegenwoordiger van de minister gaf daarbij aan dat “de Raad van State heeft gesuggereerd de gelijkschakeling van de nietigheden wegens schending van de regels inzake het gebruik der talen met de andere nietigheden te beperken tot de louter formele schendingen. Een en ander heeft met name betrekking op de in een foute taal vermelde opmerkingen, maar niet op het feit dat een zaak in de foute taal wordt behandeld; in dat laatste geval gaat het immers om een materiële schending”. Uyttersprot stelt hierbij nog eens uitdrukkelijk dat het niet de bedoeling is dat zaken in Vlaanderen in het Frans behandeld kunnen worden. De vertegenwoordiger van de minister bevestigt dat het niet de bedoeling is dat dit voortaan wel kan.¹

Toch rezen er vanuit het praktijkveld bekommernissen bij deze wijziging. Zo haalde mr. Hugo Lamon in een opiniestuk

¹ *Hand. Kamer*, DOC 54 2827/006, blz. 30.

N° 108 DE MME VAN VAERENBERGH

Art. 158 (*nouveau*)

Sous un nouveau titre, insérer un article 158 rédigé comme suit:

“Art. 158. L'article 40, alinéa 1er, de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire est remplacé par ce qui suit:

“Les règles qui précèdent sont prescrites à peine de nullité. La nullité est prononcée d'office par le juge.

Cependant, tout jugement ou arrêt contradictoire qui n'est pas purement préparatoire couvre la nullité de l'exploit et des autres actes de procédure qui ont précédé le jugement ou l'arrêt.”

JUSTIFICATION

La loi du 25 mai 2018 a modifié l'article 40 de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire. Les règles de cette loi étaient initialement prescrites à peine de nullité absolue dès lors que le juge pouvait prononcer la nullité d'office. On est passé à une nullité relative. L'exposé des motifs est plutôt vague à cet égard et en ce qui concerne cet article en particulier. Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) a dès lors demandé des précisions à ce sujet au cours de la discussion. Le représentant du ministre a répondu comme suit: “le Conseil d'État a suggéré de limiter l'alignement des nullités pour violation des règles en matière d'emploi des langues avec les autres nullités aux violations purement formelles. Cela vise notamment les remarques reprises dans une mauvaise langue, mais pas le fait de traiter une affaire dans la mauvaise langue, qui constitue alors une violation matérielle”. Mme Uyttersprot a ensuite explicitement ajouté que l'objectif n'était pas de permettre de traiter des affaires en français en Flandre. Le représentant du ministre a confirmé que l'objectif poursuivi n'était pas de le permettre à l'avenir.¹

Cette modification a cependant suscité des inquiétudes sur le terrain. Dans un article d'opinion, Hugo Lamon estime

¹ *Annales Chambre*, DOC 54 2827/006, p. 30.

aan dat er wel degelijk een probleem zou zijn.² De taalwet in gerechtszaken zou uitgekleeft worden. Het zou mogelijk zijn voor een Franstalige om een andere Franstalige te dagvaarden in Vlaanderen, zonder dat er door één van beide partijen belangenschade kan worden ingeroepen. Het was uiteraard niet de bedoeling met deze wetswijziging dergelijke situaties te vergemakkelijken.

Uit een vraag van Kristien Van Vaerenbergh aan minister Geens van 13 juni 2018 kunnen we al meer afleiden. Zij vraagt onder andere of het klopt dat de schending van de taalwet voortaan slechts tot sancties kan leiden indien belangenschade kan worden aangetoond. En of het dus kan dat bijvoorbeeld een persoon in Vlaams-Brabant in het Frans gedagvaard kan worden en dat daar vervolgens niets aan kan worden gedaan, tenzij de betrokkene dit zelf inroept. Het antwoord van de minister luidt als volgt: “Op het onderdeel van uw tweede vraag over een mogelijk misschien wat theoretisch scenario kan ik u antwoorden dat het evident is dat het voorgespiegelde scenario waarbij een eiser moedwillig in de verkeerde taal dagvaardt of conclusie neemt en rekent op de medeplichtigheid van de verweerder om dit te laten passeren – lees niet te protesteren en de rechter op die manier te verplichten te doen alsof zijn neus bloedt en het geschil alsnog te beslechten – uitgaat van kwade trouw en overigens onrealistisch is. Partijen die hun proces willen winnen zullen een dergelijk gebrek aan respect voor de rechtbank niet durven opbrengen. Zij zouden zich overigens allicht schuldig maken aan misbruik dat krachtens artikel 780bis van het Gerechtelijk Wetboek met een burgerlijke boete kan worden beteugeld. De rechter zowel als de griffier, zelfs als zij meertalig zijn, hebben er immers evenveel belang bij als de verweerder om in de juiste proceduretaal te worden aangesproken.

Dit neemt niet weg dat dit weliswaar irrealistische scenario louter theoretisch denkbaar is op grond van een restrictieve interpretatie van artikel 861, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek. Ook al heeft het daar verwoorde adagium “pas de nullité sans grief” uiteraard een ruimere draagwijdte, in die bepaling wordt de belangenschade tekstueel beperkt tot schade aan de belangen van de partij die de exceptie opwerpt. *A contrario* geldt dat dus niet voor de belangen van de andere betrokkenen bij de procedure. Vervolgens geven zowel de woorden “die de exceptie opwerpt” als de afschaffing van de

ainsi que cette modification pourrait se révéler problématique² et vider de sa substance la loi concernant l’emploi des langues en matière judiciaire. Il serait dès lors possible pour un francophone de citer un autre francophone devant un tribunal flamand sans que l’une des deux parties puisse invoquer un grief. Cette modification législative n’avait évidemment pas pour objectif de faciliter de telles situations.

La réponse donnée le 13 juin 2018 par le ministre Geens à une question de Mme Kristien Van Vaerenbergh apporte déjà plus d’éclaircissements. Dans cette question, il était notamment demandé au ministre s’il était exact que la violation de la loi sur l’emploi des langues ne pouvait désormais plus donner lieu à des sanctions que si un grief pouvait être démontré. Et donc s’il était, par exemple, possible qu’un habitant du Brabant flamand soit cité à comparaître en français, devant un tribunal, et que l’on ne puisse ensuite rien y faire, à moins que la personne concernée le demande elle-même. La réponse du ministre a été la suivante: “S’agissant de la partie de votre deuxième question portant sur un scénario envisageable, peut-être quelque peu théorique, je puis vous répondre qu’il est évident que le scénario envisagé, où un demandeur citerait délibérément une autre partie à comparaître dans la mauvaise langue devant un tribunal ou donnerait des conclusions et compterait sur la complicité du défendeur pour que ce dernier ne s’y oppose pas – c’est-à-dire pour qu’il ne proteste pas et oblige ainsi le juge à faire comme si de rien n’était et à juger tout de même le différend – est basé sur la mauvaise foi et est d’ailleurs irréaliste. Les parties qui souhaitent gagner leur procès n’oseront jamais faire preuve d’un tel manque de respect à l’égard du tribunal. En agissant de la sorte, elles se rendraient d’ailleurs certainement coupables d’un abus punissable d’une amende civile, en application de l’article 780bis du Code judiciaire. Tant le juge que le greffier, quand bien même ils seraient polyglottes, ont en effet tout autant intérêt à s’adresser au défenseur dans la langue adéquate de la procédure.

Toutefois, ce scénario, certes irréaliste, est envisageable sur un plan purement théorique, sur la base d’une interprétation restrictive de l’article 861, alinéa 1er, du Code judiciaire. Même si l’adage “pas de nullité sans grief” fondé sur cet article a naturellement une portée plus large, cette disposition limite textuellement le grief au préjudice porté aux intérêts de la partie qui invoque l’exception. *A contrario*, il ne s’applique donc pas aux intérêts des autres parties à la procédure. En outre, tant les mots “qui invoque l’exception” que la suppression des nullités absolues qui obligeaient le juge à intervenir

² H. Lamon, “Nederlands hoeft niet meer bij Vlaamse rechtbanken”, <https://jubil.be/nederlands-hoef-niet-meer-bij-vlaamse-rechtbanken/>.

² H. Lamon, “Nederlands hoeft niet meer bij Vlaamse rechtbanken”, <https://jubil.be/nederlands-hoef-niet-meer-bij-vlaamse-rechtbanken/>.

absolute nietigheden die de rechter tot ambtshalve ingrijpen verplichtten de indruk dat de rechter bij gebrek aan protest van minstens een van de partijen machteloos is en dus evenmin de benadeling van zijn eigen belangen kan verhelpen of, ruimer nog, kan verhinderen dat een vormfout de rechtsbedeling in het gedrang brengt.

Omdat ik vrees dat in die interpretatie zal worden volhard lijkt het mij aangewezen om dit theoretisch scenario te remediëren en zal ik een wetgevend initiatief nemen.”³

Door de val van de regering kwam dit wetgevend initiatief er niet meer en wensden indianers dus via dit amendement tegemoet te komen aan de bezorgdheden met betrekking tot de opheffing van deze absolute nietigheid.

Oorspronkelijk werd artikel 5 van de wet van 25 mei 2018 ingevoerd om een zogezegde: discriminatie weg te werken. Zo worden de meeste vormgebreken sinds de eerste Potpourriwet van 19 oktober 2015 bestraft met een relatieve nietigheid. Men wilde dit ook invoeren voor taalvereisten. Hierbij wordt echter uit het oog verloren dat de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken geen “normale” vormvereisten behelst. De taalregels vormen in ons huidige federale bestel essentiële regels, noodzakelijk voor het bewaren van het principe van de eentaligheid in het Vlaamse gewest. Men kan deze vormvereisten dus niet op gelijke voet plaatsen met andere vormvereisten.

Een recent vonnis van 26 februari 2019 heeft bovendien aangetoond dat de huidige bepalingen wél tot problemen leiden. Een Nederlandstalige man, wonende in Zaventem, kon zijn recht om de procedure in het Nederlands te kunnen voeren, niet afdwingen bij de Franstalige rechtbank van eerste aanleg in Brussel. De dagvaarding werd door zijn ex-vrouw in het Frans opgesteld en hoewel de man de nietigheid van de dagvaarding op correcte wijze inroept, oordeelt de rechtbank dat de man niet in zijn belangen werd geschonden. Ondertussen is er een vraag met betrekking tot deze kwestie hangende bij het Grondwettelijk Hof.⁴ De indianers van dit amendement wensden echter een zo snel mogelijke aanpassing aan de wet, aangezien het nu al duidelijk is dat de wet van 25 mei 2018 tot onvoorziene problemen leidt met een zware aantasting van rechten van de Nederlandstaligen tot gevolg.

Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)

³ *Vr. en Antw. Kamer*, 13 juni 2018, CRIV 54 COM 923, 22.

⁴ J. Flo, “De gewijzigde taalwet leidt tot problemen in de Brusselse rand”, *Juristenkrant* 2019.

d’office donnent l’impression que le tribunal est impuissant en l’absence de protestation d’au moins l’une des parties, et ne peut donc ni réparer le préjudice causé à ses propres intérêts ni, plus largement, empêcher qu’un vice de forme compromette l’administration de la justice.

Craignant que cette interprétation persiste, il nous semble opportun de remédier à ce scénario théorique et nous prendrons dès lors une initiative législative en ce sens.”³

Cette initiative législative n’ayant pu être prise en raison de la chute du gouvernement, nous souhaitons répondre aux préoccupations concernant la suppression de cette nullité absolue au moyen du présent amendement.

Initialement, l’article 5 de la loi du 25 mai 2018 visait à éliminer une “discrimination”. Depuis l’adoption de la loi “pot-pourri I” du 19 octobre 2015, la plupart des vices de forme sont sanctionnés par une nullité relative. On a voulu faire de même pour les prescriptions linguistiques. Mais cela revient à perdre de vue que la loi concernant l’emploi des langues en matière judiciaire ne prévoit pas des formalités “normales”. En effet, dans notre régime fédéral actuel, les règles linguistiques sont essentielles, nécessaires au maintien du principe de l’unilinguisme en Région flamande. Ces formalités ne peuvent donc pas être mises sur le même pied que d’autres formalités.

Un récent jugement rendu le 26 février 2019 a en outre démontré que les dispositions actuelles posent bel et bien problème. Un habitant néerlandophone de Zaventem n’a pu faire valoir son droit de mener la procédure en néerlandais auprès du tribunal de première instance francophone de Bruxelles. La citation a été rédigée en français par son ex-conjointe et, bien que l’homme ait invoqué de manière correcte la nullité de la citation, le tribunal juge que les intérêts de l’homme n’ont pas été lésés. Dans l’intervalle, la Cour constitutionnelle a été saisie d’une question à ce propos⁴. Nous souhaitons cependant que la loi soit modifiée dans les meilleurs délais, dès lors qu’il apparaît d’ores et déjà que la loi du 25 mai 2018 est source de problèmes imprévus portant gravement atteinte aux droits des néerlandophones.

³ CRIV 54 COM 923, 13 juin 2018, question n° 26070, p. 29.

⁴ J. Flo, “De gewijzigde taalwet leidt tot problemen in de Brusselse rand”, *Juristenkrant* 2019.